

Årsredovisning
Folkhälsokommittén
Helår 2017

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	3
2	Verksamhet	4
2.1	Viktigaste händelserna under perioden	4
2.2	Verksamhetens miljöarbete	5
2.3	Folkhälsa	5
2.4	Mänskliga rättigheter och jämlik vård	5
2.5	Verksamhetens säkerhets- och beredskapsarbete	5
2.6	Redovisning av genomförd intern kontroll 2017	5
2.7	Systematiskt förbättringsarbete	5
2.8	Inköp	5
3	Mål och fokusområden	6
3.1	Västra Götaland ska sträva efter det hållbara samhället med tillväxt av jobb och företag i hela regionen	6
3.1.1	Skillnader i livsvillkor och hälsa ska minska	6
3.1.1.1	Bryta utanförskap och segregation och stärka kopplingen mellan utbildning och arbetsliv	6
4	Ekonomiska förutsättningar	9
4.1	Ekonomiskt resultat	9
4.1.1	AR08 RR-rapport Regiongemensam verksamhet	10
4.2	Åtgärder vid ekonomisk obalans	10
4.3	Eget kapital	10
4.4	Investeringar	10
5	Övrig rapportering	11
5.1	Fördjupad rapport till egen nämnd/styrelse	11

1 Sammanfattning

Folkhälsokommittén har enligt reglementet ett strategiskt och samordnande ansvar för Västra Götalandsregionens arbete med folkhälsa inom den egna verksamheten, men också en viktig roll i att stärka det långsiktiga folkhälsoarbetet i Västra Götaland. Förbättrad folkhälsa är en viktig strategisk framtidsfråga och en framgångsfaktor för hela regionen.

Folkhälsokommittén har under 2017 framför allt arbetat med det av regionfullmäktige prioriterade målet *Skillnader i livsvillkor och hälsa ska minska* med stöd i *Samling för social hållbarhet – åtgärder för jämlik hälsa i Västra Götaland* och med huvudfokus på *Fullföljda studier*.

I januari 2017 antog regionfullmäktige *Handlingsplan fullföljda studier 2017-2020*.

Folkhälsokommittén gavs i uppdrag att samordna det övergripande arbetet för fullföljda studier och årligen återrapportera uppdraget. Folkhälsokommittén har under hösten överlämnat en första uppföljningsrapport inklusive förslag på rekommendationer till regionstyrelsen. Ett omfattande förankrings- och informationsarbete har genomförts såväl internt inom VGR som till samarbetsparter i Västra Götaland, nationellt och internationellt.

Folkhälsokommittén har beviljat medel genom tre former av ekonomiskt stöd; organisationsbidrag, verksamhetsbidrag samt projektstöd. Årets folkhälsopris gick till Hushållningssällskapet Väst för utvecklandet av apparna *Matglad* och *Matglad - helt enkelt*.

Ett aktivt nationellt och internationellt arbete har bedrivits bland annat via WHO-nätverket *Regions for Health* och det nationella *Healthy Cities*-nätverket. VGR har under året getts möjlighet att bidra med kunskap och erfarenheter till den nationella *Kommissionen för jämlik hälsa*.

Utöver verkställande av folkhälsokommitténs *Mål och inriktning* har avdelning folkhälsa, vars personalkostnader bekostas inom folkhälsokommitténs budget, gett tjänstepersonstöd till VGR:s fem hälso- och sjukvårdsnämnder samt regional utvecklingsnämnd (SIM).

Folkhälsokommittén visar ett positivt resultat på 3,2 mnkr för verksamhetsåret 2017.

2 Verksamhet

2.1 Viktigaste händelserna under perioden

1. *Handlingsplan Fullföljda studier*

I januari 2017 antog regionfullmäktige *Handlingsplan fullföljda studier 2017-2020*. Folkhälsokommittén gavs uppdrag att samordna det övergripande arbetet för fullföljda studier och årligen återrapportera uppdraget. Regionfullmäktige beslutade dessutom att berörda nämnder, styrelser och kommittéer ansvarar för genomförandet inom sina respektive ansvarsområden.

Under 2017 har en organisation för samordningsuppdraget byggts upp och ett omfattande förankrings- och informationsarbete har genomförts såväl internt inom VGR som till samarbetsparter i Västra Götaland, nationellt och internationellt. Folkhälsokommittén har under hösten överlämnat en första uppföljningsrapport inklusive förslag till rekommendationer för fortsatt utvecklingsarbete till regionstyrelsen. Regionstyrelsen beslutade 2017-10-17 att föreslå berörda nämnder, styrelser och kommittéer att vidta åtgärder för att genomföra de föreslagna rekommendationerna samt gav regiondirektören i uppdrag att samordna genomförandet.

2. *Psykisk hälsa och suicidprevention*

Arbetet med befolkningsinriktad suicidprevention utgår från en handlingsplan som beslutats av folkhälsokommittén. Under 2017 har metodutbildningar och stöd till det lokala arbetet skapat utvecklade förutsättningar för att rädda liv och hälsa.

3. *Regiongemensam elevhälsodatabas*

Utvecklingsprojektet att bygga upp och implementera en regiongemensam elevhälsodatabas är omfattande och komplext såväl tekniskt och etiskt som samverkansmässigt. Arbetet fortskrider och på sikt finns stora vinster i en gemensam databas och elevhälsoenkätarbete såväl för den lokala som regionala nivån.

4. *Kommissionen för jämlik hälsa*

Regeringens kommission för jämlik hälsa lämnade under hösten in sitt slutbetänkande. Folkhälsokommittén har bidragit som remissinstans och folkhälsochefen har även ingått i kommissionens nätverk under utredningstiden. Slutbetänkandet beräknas ha betydelse för framtida nationell folkhälsopolitik kring utjämnande av hälsoskillnader.

Utmaningar

En viktig utmaning inom folkhälsokommitténs ansvarsområde är att bidra till utvecklat socialt hållbarhetsperspektiv i regionens styrande dokument.

En annan utmaning är att frågor kring folkhälsa/social hållbarhet ofta är långsiktiga och tvärssektoriella vilket ställer krav på organisationens styrning och ledning att hantera.

2.2 Verksamhetens miljöarbete

Folkhälsokommitténs arbete utgår från VG2020, kommittén har inga egna miljömål.

2.3 Folkhälsa

Den svenska folkhälsopolitikens övergripande målsättning är att skapa förutsättningar för en god hälsa och att minska de påverkbara hälsoskillnaderna. I VGR har RF-målet att minska skillnader i livsvillkor och hälsa bland annat manifesterats genom *Handlingsplan för fullföljda studier 2017-2020*.

Folkhälsa är folkhälsokommitténs huvudsakliga ansvarsområde, kommitténs insatser redovisas under avsnitten *Mål och fokusområden* samt *Fördjupad rapport till egen nämnd/styrelse*.

2.4 Mänskliga rättigheter och jämlik vård

Avdelning mänskliga rättigheter på koncernkontoret samordnar arbetet med handlingsplanen *För varje människa – Handlingsplan för det systematiska arbetet med mänskliga rättigheter i Västra Götalandsregionen 2020* på övergripande nivå.

Under året har folkhälsokommittén arbetat utifrån RF-målet att minska skillnader i livsvillkor och hälsa, där diskrimineringsgrunderna ligger som en förklaringsgrund.

2.5 Verksamhetens säkerhets- och beredskapsarbete

Det har inte funnits behov av något specifikt säkerhets- och beredskapsarbete för folkhälsokommittén utöver det som pågår och planeras övergripande för VGR samt för de nämnder som får tjänstepersonstöd av koncernkontoret.

Folkhälsokommittén har 2017-04-21 antagit en lokal krishanteringsplan inom ramen för den regionala krishanteringsplanen (Dnr. RSK 136-2011).

2.6 Redovisning av genomförd intern kontroll 2017

Ett grundligt arbete för att ta fram rutiner för intern styrning och kontroll i enlighet med RS riktlinjer (Dnr. RS 1195-2012) har genomförts under året. Några kontroller utifrån 2017-års plan har dock inte genomförts.

2.7 Systematiskt förbättringsarbete

Folkhälsokommittén gör fortlöpande insatser för att utveckla organisationen. Under 2017 har förbättringsarbete skett utifrån koncernkontorets prioriterade aktiviteter (VP2017) inom bland annat värdegrundsarbete med särskilt fokus på feedback, chefs- och ledarskapsutveckling samt ledningssystemet.

2.8 Inköp

Folkhälsokommittén efterlever den regiongemensamma inköspolicyn mycket väl med en leverantörstrohet på 96 procent.

3 Mål och fokusområden

3.1 Västra Götaland ska sträva efter det hållbara samhället med tillväxt av jobb och företag i hela regionen

3.1.1 Skillnader i livsvillkor och hälsa ska minska

3.1.1.1 Bryta utanförskap och segregation och stärka kopplingen mellan utbildning och arbetsliv

Kraftsamling fullföljda studier

1. Samordna Västra Götalandsregionens arbete och leda den övergripande processen kring Kraftsamling för fullföljda studier.

- Anordna folkhälsokommitténs februarikonferens på tema *Fullföljda studier* - Aktiviteten klar
- Stödja prioriterade processer i aktivitetsplan 2017 - Aktiviteten klar
- Bygga upp och implementera en regiongemensam elevhälsodatabas - Aktiviteten pågår

Trygga och goda uppväxtvillkor

1. Utveckla och kvalitetssäkra tidiga hälsofrämjande insatser i syfte att öka antalet personer som lämnar grundskolan med fullständiga betyg, med särskilt fokus på barn och unga i familjer som lever med små ekonomiska resurser.

- Utvecklingsarbete riktat mot förskolor som hälsofrämjande arena genom att skala upp pilotprojektet - Aktiviteten pågår
- Delta i process för att kvalitetssäkra familjecentraler - Aktiviteten pågår

2. Systematisera, tillgängliggöra och utveckla kunskap om barn och ungas hälsa.

- Utveckla den longitudinella studien *Västra Götalands barn – om ungas livsvillkor och hälsa i Västra Götaland* för att följa utvecklingen av ojämlikhet i hälsa bland barn och unga - Aktiviteten pågår
- Spridningskonferens för kunskapsunderlag om *Papperslösa barns vardagsstrategier* - Aktiviteten klar
- Fortsätta följa och ge stöd till de satsningar som beviljats medel under 2015 och 2016 samt utveckla en samhällsekonomisk beräkningsmodell. SI är ett verktyg för att utveckla regionens verksamheter för att uppnå målet fullföljda studier - Aktiviteten pågår

Ökat arbetsdeltagande

1. Öka antalet personer som lämnar grundskolan och gymnasieskolan med fullständiga betyg.

- Bidra till samordning, nätverksbyggande och kunskapsstöd gällande hälsofrämjande

insatser i samverkan med kommunerna och kommunalförbunden - Aktiviteten pågår

- Starta upp projektet *Plug in yngre (Plug Innan)* - Aktiviteten klar
- Medverka i den gemensamma ytan med kommunalförbunden för att minska skolavhopp, ESF projekt. Detta innefattar bland annat workshops och processtöd - Aktiviteten pågår.

2. Förbättra förutsättningarna för delaktighet på arbetsmarknaden för grupper som har svag eller ingen anknytning till den.

- Medverka i projektet Hälsolänken - Aktiviteten pågår
- Utredning kulturtolkar - Aktiviteten klar
- Finnas med i samverkansnätverk med arbetsförmedling, försäkringskassa, samordningsförbund och kommunalförbund - Aktiviteten pågår

Åldrande med livskvalitet

1. Bidra till att fler grupper äldre är socialt delaktiga.

- Genomföra en hälsoekonomisk beräkning på den hälsofrämjande insatsen sociala mötesplatser som riktas till äldre - Aktiviteten pågår
- Delta i omvärldsanalysen avseende äldre som genomförs nationellt i samverkan med Kairos Future - Aktiviteten avbruten

Goda levnadsvanor

1. Systematisera, tillgängliggöra och utveckla kunskap om goda levnadsvanor.

- Sprida/översätta forskningsresultat och erfarenheter internt och externt - Aktiviteten pågår

Psykisk hälsa och suicidprevention

1. Arbeta för en bättre psykisk hälsa genom att intensifiera jämlikhetsarbetet.

- I samverkan med andra aktörer driva på arbetet med att belysa och analysera kopplingarna mellan psykisk hälsa och jämlikhet - Aktiviteten pågår

2. Öka kunskapen om förebyggande insatser inom området "Våld i nära relationer" och förutsättningarna för stöd till de som blivit utsatta.

- Fortsätta arbetet med kompetenshöjning inom det våldsförebyggande arbetet, i samverkan mellan interna och externa samverkanspartner - Aktiviteten pågår

3. Bidra till en långsiktig utveckling av befolkningsinriktad suicidprevention i Västra Götaland med fokus på skolan som arena.

- I samverkan med kommuner, idéburna organisationer och andra samhällsaktörer arbeta för att förverkliga folkhälsokommitténs handlingsplan för befolkningsinriktad suicidprevention - Aktiviteten pågår

Bedömning: Planerade aktiviteter har genomförts enligt plan. En planerad aktivitet har avbrutits på grund av ändrat fokus hos samverkanspart.

Mer detaljerad redovisning finns i *Fördjupad rapport till egen nämnd/styrelse*

4 Ekonomiska förutsättningar

4.1 Ekonomiskt resultat

Folkhälsokommittén har för 2017 tilldelats 45 mnkr i regionbidrag och av dessa medel har kommittén valt att avsätta 9,5 mnkr för utveckling av prioriterade område där störst fokus ligger på den regiongemensamma processen för fullföljda studier. Inom ramen för utveckling av prioriterade områden finns också ett särskilt uppdrag från regionfullmäktige gällande suicidprevention där 3 mnkr har avsatts. Folkhälsokommittén har även regionfullmäktiges uppdrag att fördela organisationsbidrag på 10,5 mnkr till NTF, Kvinnojourer i Väst samt till Länsnykterhetsförbundet Västra Götaland.

Folkhälsokommittén visar ett positivt resultat på 3,2 mnkr för verksamhetsåret 2017. Överskottet härrör främst från minskade kostnader för uppbyggnaden av elevhälsodatabasen *Elevens hälsa i fokus* men också från att en stor del av de projektansökningar som inkom under året inte har beviljats i den utsträckning som förväntats. Även aktiviteter inom ramen för prioriterade områden är orsak till det positiva resultatet då flera av dessa har fördröjts och därmed inte har belastat 2017 års budget.

Årsvärden					
Resultaträkning (mnkr)	Utfall 1712	Budget 1712	Utfall 1612	Avvikelse budget/utfall	Förändring utfall/utfall %
Övriga erhållna bidrag	0	0	0,1	0	-124,60%
Försäljning av tjänster	0	0	0,2	0	-98,40%
Övriga intäkter	0	0	0,7	0	-98,80%
Verksamhetens intäkter	0	0	1	0	-102,20%
Personalkostnader, inkl inhyrd personal	-0,8	-1	-1,2	0,2	-28,60%
Lämnade bidrag	-19,6	-30,6	-21,5	11	-8,80%
Verksamhetsanknutna tjänster	-0,7	0	0	-0,7	1968,80%
Material och varor, inkl förbrukningsmaterial	-0,6	0	-0,1	-0,5	375,90%
Lokal- och energikostnader	-0,3	0	-0,1	-0,3	219,50%
Övriga tjänster, inkl konsultkostnader	-18,1	-16,3	-19	-1,8	-4,90%
Övriga kostnader	-1,7	0	-1,1	-1,7	58,10%
Avskrivningar	0	0	0	0	-25,00%
Verksamhetens kostnader	-41,7	-47,9	-42,9	6,3	-3,00%
Regionbidrag	45	45	44,1	0	2,00%
Resultat	3,2	-3	2,1	6,2	0

4.1.1 AR08 RR-rapport Regiongemensam verksamhet

Årsvärden					
Resultaträkning (mnkr)	Utfall 1712	Budget 1712	Utfall 1612	Avvikelse budget/utfall	Förändring utfall/utfall %
Statsbidrag					
Övriga erhållna bidrag					
Försäljning av tjänster					
Försäljning av material och varor					
Övriga intäkter					
Verksamheten intäkter					
Personalkostnader, inkl. inhyrd personal					
Köpt vård					
Läkemedel					
Lämnade bidrag					
Verksamhetsanknutna tjänster					
Material och varor, inkl förbrukningsmaterial					
Lokal- och energikostnader					
Övriga tjänster, inkl konsultkostnader					
Övriga kostnader					
Avskrivningar					
Verksamhetens kostnader					
Regionbidrag					
Finansiella intäkter/kostnader					
Resultat					

4.2 Åtgärder vid ekonomisk obalans

Folkhälsokommittén visar en ekonomi i balans.

4.3 Eget kapital

Folkhälsokommittén har för 2017 fått tillåtelse att använda 3 mnkr av det egna kapitalet för att kunna finansiera uppbyggnaden av den regionala elevhälsodatabasen, *Elevhälsa i fokus*, i samarbete med Västra Götalands kommuner. Arbetet med elevhälsodatabasen är en viktig del i *Kraftsamling fullföljda studier*. Folkhälsokommittén har dock inte behövt ta det egna kapitalet i anspråk då kostnaderna för uppbyggnaden inte har uppgått till budgeterat belopp.

4.4 Investeringar

Inga investeringar har gjorts under 2017.

5 Övrig rapportering

5.1 Förddjupad rapport till egen nämnd/styrelse

Förbättrad folkhälsa är en viktig strategisk framtidsfråga och en framgångsfaktor för hela regionen. Det förebyggande arbetet med tidiga insatser ska prioriteras och skillnaderna i hälsa mellan olika socioekonomiska grupper i regionen minska.

Folkhälsokommittén arbetar utifrån *Samling för social hållbarhet – åtgärder för jämlik hälsa i Västra Götaland* med huvudsakligt fokus kring fullföljda studier.

Under 2017 har en uppföljning gjorts av *Samling för social hållbarhet - åtgärder för jämlik hälsa i Västra Götaland* med inriktning på implementering, förankring och användning av styrdokumentet internt inom Västra Götalandsregionen och externt inom kommun och idéburen sektor. Uppföljningen syftade till att skapa underlag för en bedömning om och i så fall hur dokumentet skall revideras. Uppföljningen har återrapporterats till folkhälsokommittén som uppdrog åt folkhälsochefen att återkomma våren 2018 med en plan för processen kring styrdokument för jämlik hälsa/social hållbarhet i linje med den nationella folkhälsopolitiken.

I januari 2017 antog regionfullmäktige *Handlingsplan fullföljda studier 2017-2020*.

Folkhälsokommittén gavs i uppdrag att samordna det övergripande arbetet för fullföljda studier och årligen återrapportera uppdraget. Regionfullmäktige beslutade dessutom att berörda nämnder, styrelser och kommittéer ansvarar för genomförandet inom sina respektive ansvarsområden. Folkhälsokommittén har under hösten överlämnat en första uppföljningsrapport inklusive förslag på rekommendationer till regionstyrelsen.

Under året har folkhälsokommittén beslutat att ändra benämningen på folkhälsostipendiet till folkhälsopris. Totalt inkom cirka femtio ansökningar och av dessa utsåg folkhälsokommittén Hushållningssällskapet Väst till pristagare. De belönades för sina appar *Matglad* och *Matglad- helt enkelt*. Vinnarmotivationen var: ”Vad är det som skapar nyfikenhet, ger inspiration och samtidigt ökar kunskapen om mat och hälsa? Jo, det gör de pedagogiska applikationerna ”MatGlad” och ”MatGlad – helt enkelt”. De ger råd och praktiska tips, matlust och matglädje både för dem som kan läsa lätt svenska och för dem som använder film och tal i stället. Att kunna laga och äta god mat tillsammans är livskvalité!”. Folkhälsopriset delades ut av folkhälsokommitténs ordförande på regionfullmäktiges sammanträde den 21 november.

Folkhälsokommittén beviljar tre former av ekonomiskt stöd; organisationsbidrag som utbetalats till NTF, Länsnykterhetsförbundet Västra Götaland och Kvinnojourer i Väst, verksamhetsbidrag som utbetalats till Tjejjouren Väst samt projektstöd som under 2017 har beviljats till sju projekt. Projektstöden är huvudsakligen inriktade på barn och unga inom områdena ’fullföljda studier, ’migration och hälsa’ och ’meningsfull fritid’.

Utifrån folkhälsokommitténs internationella strategi (FHK 2016-00057) har ett aktivt internationellt samarbete bedrivits under 2017. WHO-nätverket *Regions for Health* har varit den främsta plattformen för omvärldsbevakning och kunskapsspridning. VGRs bidrag till rapporten ”Sustainable Development in Wales and Other European Regions” publicerades

under året.

Även utveckling och implementering av arbete med FN:s hållbarhetsmål, Agenda 2030, har genomsyrat arbetet under året bland annat genom deltagande i det nationella *Healthy Cities*-nätverket. På uppdrag av Vän-regionkommittén har ett nordiskt samarbete med inriktning på hälsa och utbildning fördjupats.

Regeringens kommission för jämlik hälsa lämnade under hösten in sitt slutbetänkande. Folkhälsokommittén har bidragit med kunskap och erfarenheter som remissinstans och folkhälsochefen har även ingått i kommissionens nätverk under utredningstiden.

Utöver verkställande av folkhälsokommitténs *Mål och inriktning* ger avdelning folkhälsa, vars personalkostnader tas inom folkhälsokommitténs budget, tjänstepersonstöd till VGR:s fem hälso- och sjukvårdsnämnder samt regional utvecklingsnämnd (SIM).

Aktivitetsredovisning utifrån Mål och inriktning:

Kraftsamling fullföljda studier

1. Samordna Västra Götalandsregionens arbete och leda den övergripande processen kring Kraftsamling för fullföljda studier.

- Anordna folkhälsokommitténs februarikonferens på tema *Fullföljda studier*
- Stödja prioriterade processer i aktivitetsplan 2017.

I januari 2017 antog regionfullmäktige *Handlingsplan fullföljda studier 2017-2020*.

Folkhälsokommittén gavs i uppdrag att samordna det övergripande arbetet för fullföljda studier och årligen återrapportera uppdraget. Regionfullmäktige beslutade dessutom att berörda nämnder, styrelser och kommittéer ansvarar för genomförandet inom sina respektive ansvarsområden.

Under 2017 har stor vikt lagts vid förankringsprocessen. En del i det var folkhälsokommitténs februarikonferens i Göteborg på temat fullföljda studier - På väg med gemensam kraft. Drygt 400 personer deltog och programmet innehöll både kunskapspåfyllnad och erfarenhetsutbyte.

Ytterligare delar i förankrings- och kommunikationsarbetet har varit:

- Seminarium i Almedalen där statssekreterare, civilsamhällesrepresentanter, förtroendevalda och ledare inom hälso- och sjukvård mfl. i ett panelsamtal bemötte ungdomarnas tankar kring fullföljda studier.

- Information och dialog med avdelningar, enheter, nämnder, kommittéer och styrelser inom Västra Götalandsregionen samt kommunledningar.

- Forskningsseminarier där praktiker och forskare möts för att diskutera utifrån teman kopplade till *Handlingsplan fullföljda studier*.

En första uppföljning av arbetet med handlingsplanen och dess aktivitetsplan genomfördes under våren, vilken visade att aktiviteter pågår inom samtliga delområden med störst tonvikt på områdena samverkan och psykisk hälsa. En reviderad aktivitetslista för 2017/2018 har tagits fram. Inför nästa år pågår arbete för att få in uppföljningen av handlingsplanen i ordinarie uppföljningssystem.

I syfte att ge ytterligare kraft till VGR:s arbete föreslår folkhälsokommittén årligen ett antal

rekommendationer. Rekommendationerna är områden där det finns behov av prioritering och fokuserat arbetet under kommande år för att förbättra förutsättningarna för barn och unga att nå fullföljda studier. De har tillkommit genom analys av redan pågående verksamhet, diskussioner med företrädare från olika organisationer och professioner samt omvärldsbevakning.

2017 års rekommendationer är:

- Föreslå regeringen att bli pilotregion för en sammanhållen barn-, elev och ungdomshälsovård
- Utveckla tjänstemannastrukturen för samverkan mellan VGR och samtliga kommunalförbund
- Säkerställa och utveckla genomförandet av hembesök från BVC utifrån identifierade behov och brister
- Skapa en strategi för VGR: s insatser för att öka barn och ungdomars fysiska aktivitet
- Stärka förutsättningarna för samtliga folkhögskolor genom att inrätta deltagarstödsteam med psykosocial- och specialpedagogisk profession
- Säkerställa att barn inte används som språktolkare i VGR-finansierade verksamheter

- Bygga upp och implementera en regiongemensam elevhälsodatabas

Arbetet med att bygga upp och implementera en regiongemensam elevhälsodatabas fortskrider. Projektet har bytt namn till *Elevens hälsa i fokus*. Förstudie II (teknisk lösning) och Pilotstudie II (samtyckesförfarande och elevhälsoenkät) påbörjades i slutet av 2017. Möten och workshops har genomförts med folkhälsostateger från Västra Götalands kommuner, kommunala medicinskt ansvariga skolsjuksköterskor, kontaktpersoner för friskolor samt regionutvecklare på avdelning folkhälsa.

Trygga och goda uppväxtvillkor

1. Utveckla och kvalitetssäkra tidiga hälsofrämjande insatser i syfte att öka antalet personer som lämnar grundskolan med fullständiga betyg, med särskilt fokus på barn och unga i familjer som lever med små ekonomiska resurser.

- Utvecklingsarbete riktat mot förskolor som hälsofrämjande arena genom att skala upp pilotprojektet.

Den uppföljande satsningen i projektet har skett i form av kompetensutveckling för förskolepedagoger genom föreläsningsserie, workshoppar samt handledning och aktiviteter i den egna verksamheten. Innehållet i fortbildningsinsatsen bygger på resultaten från pilotstudien och annan forskning om tidiga kognitiva och språkliga insatser betydelse för senare skolgångframgång och därmed mer jämlika möjligheter i samhället. De öppna föreläsningarna har filmats för att kunna användas av ytterligare professioner.

- Delta i process för att kvalitetssäkra familjecentraler.

Arbetet med ett väl fungerande regional nätverk med familjecentralssamordnare har påbörjats genom möte med delregionala samordnare. I slutet av året fick samordnarna erbjudande att under 2018 genomföra Familjecentralsdialogen i samarbete med avdelning folkhälsa och Föreningen För Familjecentralers Främjande.

2. Systematisera, tillgängliggöra och utveckla kunskap om barn och ungas hälsa.

- Utveckla den longitudinella studien *Västra Götalands barn – om ungas livsvillkor och hälsa i Västra Götaland* för att följa utvecklingen av ojämlikhet i hälsa bland barn och unga.

Inom uppdraget fullföljda studier har folkhälsokommittén arbetat med *Om ungas livsvillkor och hälsa* i Västra Götalands forskningsansats i form av en longitudinell studie, barnkohort. Under 2017 har kohorten expanderat till att omfatta 1021 barn (28% med utländsk bakgrund) från 30 skolor i 6 kommuner. Satsningen, förutom ett vetenskapligt värde, är värdefull genom att erbjuda möjligheter att följa hälsoutvecklingen bland barn och unga över tid.

Kohortstudien ger möjligheter att pröva och utvärdera specifika insatser bland barn och unga, t. ex, genom sociala investeringar.

- Spridningskonferens för kunskapsunderlag om *Papperslösa barns vardagsstrategier*

Kunskapsunderlaget finns med i den kompetensutveckling som genomförs i projektet med förskolepedagoger (se beskrivning ovan).

- Fortsätta följa och ge stöd till de satsningar som beviljats medel under 2015 och 2016 samt utveckla en samhällsekonomisk beräkningsmodell. SI är ett verktyg för att utveckla regionens verksamheter för att uppnå målet fullföljda studier.

Genom sociala investeringsmedel genomförs hälsofrämjande och förebyggande insatser som på sikt förbättrar barns och ungas förmåga att klara grundskolan med godkända betyg. Arbetet sker i samverkan mellan RUN, folkhälsokommittén, rättighetskommittén och hälso- och sjukvårdsnämnderna. Under 2017 har nio sociala investeringar pågått och i december beviljades ytterligare tre investeringar medel. Insatserna består av ett riktat och kvalitativt arbete som totalt berör 5776 antal barn. Arbetet med sociala investeringsmedel 2017 har bestått av tre delar; utlysning av medel, en större partnerskapssatsning i Fyrbodal och en beprövad insats, Plug Innan, genom Göteborgsregionens kommunalförbund.

I maj arrangerades en konferens som samlade 54 politiker och cheftjänstemän från regional utveckling och hälso- och sjukvård i VGR. På konferensen deltog tre pågående satsningar och SKL gav en nationell utblick. Tre informations- och idéträffar har arrangerats för att stödja verksamheterna i ansökningsförfarandet. Totalt inkom 11 ansökningar varav tre projekt beviljades medel. De nya beviljade investeringarna handlar om 1) Utöka till sex hembesök enligt Rinkebymodellen i stadsdelen Hjortmossen i Trollhättan, samverkan mellan BVC och socialtjänsten, 2) Insatser för barn i årskurs 6-7 med stor frånvaro/hemmasittare i Majorna, samverkan mellan vårdcentral, elevhälsan och socialtjänsten och 3) Närvaroteam för att stärka och stötta barn 10-15 år som har en problematisk frånvaro från skolan, samverkan mellan

skola, socialtjänst och ungdomsmottagning.

VGR har ingått i SKL:s satsning Aktion 2017 för nationellt erfarenhetsutbyte, lärande och utveckling av verktyget sociala investeringar. Samarbete har även startats med Örebro universitet för att utveckla en samhällsekonomisk beräkningsmodell.

Ökat arbetsdeltagande

1. Öka antalet personer som lämnar grundskolan och gymnasieskolan med fullständiga betyg.

- Bidra till samordning, nätverksbyggande och kunskapsstöd gällande hälsofrämjande insatser i samverkan med kommunerna och kommunalförbunden.

Från hösten 2016 har en arbetsgrupp bestående av representanter från VGR, Göteborgs stad, Göteborgsregionens kommunalförbund, Göteborgs universitet och Högskolan Väst arbetat med att skapa ett forum där forskare från olika discipliner och verksamhetsnära personer kan mötas. Ett första inledande seminarium har genomförts hösten 2017 med fokus på de olika delområdena inom handlingsplan fullföljda studier. Nya fördjupande seminarier kring respektive delområde planeras inför 2018.

Ett stort antal kommunbesök har genomförts kring arbetet för fullföljda studier och föredragningar har även gjorts i samband med delregionala konferenser och möten under året.

Avdelning folkhälsa har bjudit in till nätverksträffar för kommunernas folkhälsostrategier kring *Kommissionen för jämlik hälsa* med besök av Olle Lundberg samt *Agenda 2030-delegationen* med Jonas Frykman som föredragande. Träffarna har gett förutsättningar för kunskapsinhämtning, diskussion och nätverkande mellan kommunerna och avdelning folkhälsa.

- Starta upp projektet *Plug in yngre (Plug Innan)*

Projektet Plug Innan har godkänts av regional utvecklingsnämnd (RUN) och finansieras genom medel från RUN (SIM) och folkhälsokommittén. Målgruppen är elever i riskzon för studieavbrott i åk 5-9. Projektet avser att totalt omfatta runt 30 delprojekt på skolor runt om i Västra Götaland. Under 2017 har nio delprojekt startats i kommuner inom Skaraborg, GR och Fyrbodals kommun. Nya starter planeras till vår och höst 2018.

Folkhälsokommittén delfinansierar i samarbete med Högskolan Väst en doktorand som följer projektet.

- Medverka i den gemensamma ytan med kommunalförbunden för att minska skolavhopp, ESF projekt. Detta innefattar bland annat workshops och processtöd.

En workshop har genomförts med representanter från hälso- och sjukvården, regional utveckling, kommunalförbunden samt VästKom för att diskutera framtida samverkansformer. Diskussionerna har lett till en modell med tre nivåer; projektnivå, nätverksnivå och regionövergripande nivå (Västgruppen).

På projektnivån har ett nätverk bildats med representanter på projektledande nivå från ESF-projekten *En skola för alla* (Fyrbodals kommun, Sjuhärads kommun och Skaraborgs kommun) och *Fullföljda studier* (GR)

samt SIM-projektet *Plug Innan*.

Arbetet med denna samverkansstruktur fortskrider inom ramen för en av rekommendationerna inom *Handlingsplan Fullföljda studier*.

2. Förbättra förutsättningarna för delaktighet på arbetsmarknaden för grupper som har svag eller ingen anknytning till den.

- Medverka i projektet Hälsolänken

Projektets syfte är att minska den sociala och ekonomiska marginalisering som många unga utan sysselsättning upplever. Projektet ska med hjälp av kommunala ungdomsanställningar utveckla en metod för att öka hälsa och självkänedom hos unga vuxna som står långt ifrån arbetsmarknaden och är i riskzonen för ohälsa och permanent utanförskap. Målet med projektet är att stärka unga vuxnas möjligheter till utbildning/arbete efter en ungdomsanställning.

Projektet har arbetat fram en modell som bygger på de ungas deltagande i workshops samtidigt som de arbetar i en ungdomsanställning. Metoden har utarbetats tillsammans med deltagarna och också genomförts i grupper med 'nya deltagare' för att testa metoden.

- Utredning kulturtolkar

En utredning har genomförts och rapporten har färdigställts under våren 2017 med avrapportering till folkhälsokommittén 2017-06-09.

Utredningen visar att det finns behov av kulturtolkar inom såväl de kommunala verksamheterna som inom VGR:s hälso- och sjukvård/tandvård. Behoven ser dock olika ut och arbete med kulturtolkar bör formas utifrån respektive verksamhets behov och förutsättningar. I rapporten beskrivs också att begreppet kulturtolk behöver kvalitetssäkras och för att göra det bör utbildningar utformas och erbjudas.

Arbetet kommer att diskuteras vidare för ett eventuellt omhändertagande av ledningsgrupp koncernstab regional utveckling.

- Finnas med i samverkansnätverk med arbetsförmedling, försäkringskassa, samordningsförbund och kommunalförbund

Under året har representanter från avdelning folkhälsa deltagit i VG Samverkansgrupp samt dess beredningsgrupp tillsammans med hälso- och sjukvården VGR, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, samverkansförbunden, kommunalförbunden och Arbetsmiljöverket. Avdelningen administrerar även möten för Regionalt nätverk förtroendevalda i SoF.

En dialogdag för utbyte mellan samordningsförbunden och VGR koncernstab regional utveckling samt en afterwork på temat fullföljda studier för samverkansnätverket har genomförts.

Åldrande med livskvalitet

1. Bidra till att fler grupper äldre är socialt delaktiga.

- Genomföra en hälsoekonomisk beräkning på den hälsofrämjande insatsen sociala mötesplatser som riktas till äldre.

Arbetet med en hälsoekonomisk utvärdering har påbörjats. Arbetet utförs av Göteborgs universitet, Centrum för Hälsoekonomi och beräknas vara klart under första halvåret 2018.

- Delta i omvärldsanalysen avseende äldre som genomförs nationellt i samverkan med Kairos Future.

Arbetet har avbrutits då Kairos Futures omvärldsanalys inriktades på hälso- och sjukvårdsområdet och inte inkluderade det hälsofrämjande området.

Goda levnadsvanor

1. Systematisera, tillgängliggöra och utveckla kunskap om goda levnadsvanor.

- Sprida/översätta forskningsresultat och erfarenheter internt och externt.

VGR avdelning folkhälsa är medarrangör i konferensen *Förebygg.nu* som genomfördes under hösten 2017 med över 700 deltagare från hela Sverige. Konferensen syftar till att sprida kunskap, erfarenheter och metoder kring ANDT (alkohol, narkotika, droger och tobak). Nästa förebygg.nu planeras till november 2019.

Inom butiksprojektet *Bra Matval i Butik* har vetenskapliga rön om hälsosamma matvanor spridits till personal i dagligvaruhandeln, det vill säga ICA och COOP i Noltorp, Alingsås.

Beslutsstöd i form av material, länkar samt generell information om kost och fysisk aktivitet finns samlat på Vårdgivarwebben, en webbplats för offentliga och privata vårdgivare i Västra Götalandsregionen. Stödet är uppdelat i två avsnitt: ett för barn och ungdomar samt ett för vuxna.

Psykisk hälsa och suicidprevention

1. Arbeta för en bättre psykisk hälsa genom att intensifiera jämlikhetsarbetet.

- I samverkan med andra aktörer driva på arbetet med att belysa och analysera kopplingarna mellan psykisk hälsa och jämlikhet.

Se aktivitet nedan.

2. Öka kunskapen om förebyggande insatser inom området 'Våld' och förutsättningarna för stöd till dem som blivit utsatta.

- Fortsätta arbetet med kompetenshöjning inom det våldsförebyggande arbetet, i samverkan mellan interna och externa samverkanspartner.

En kartläggning av våldsförebyggande arbete i Västra Götaland har genomförts. I resultatet av kartläggningen läggs förslag kring hur det fortsatta arbetet kan utformas. Ett flertal kommuner/stadsdelar har tecknat en avsiktsförklaring med Länsstyrelsen i Västra Götaland

som bland annat innebär att kommunerna ska ta fram lokala handlingsplaner och att ledningen ställer sig bakom arbetet och ansvarar för förankring i den egna organisationen. Många lyfter dock behovet av att utveckla det våldsförebyggande arbetet och de allra flesta kommuner/stadsdelar ser Västra Götalandsregionen som en samarbetspart i det arbetet.

3. Bidra till en långsiktig utveckling av befolkningsinriktad suicidprevention i Västra Götaland med fokus på skolan som arena.

- I samverkan med kommuner, idéburna organisationer och andra samhällsaktörer arbeta för att förverkliga folkhälsokommitténs handlingsplan för befolkningsinriktad suicidprevention.

Folkhälsokommittén har prioriterat tre av planens fem områden; stöd till kommuner för lokal uppbyggnad av suicidpreventivt arbete och för att bilda nätverk, stimulera implementering och utveckling av metoder med fokus på skolan som arena och på gruppen 65 år och äldre samt skapa förutsättningar för idéburna organisationer att vara resurser inom området suicidprevention.

Under året har sex kommuner i Skaraborg fått handledning av Suicidprevention i Väst för att starta eller utveckla ett suicidpreventivt arbete. Avdelning folkhälsa har även startat en ny handledningsprocess för de kommuner som visat intresse för att arbeta med suicidprevention.

Medarbetare från Åmål, Strömstad, Skövde och Härryda har fått utbildning i metoden *Första hjälpen till psykisk hälsa* (MHFA) ungdom och/eller äldre. Totalt har 49 första hjälpare och 16 instruktörer utbildats. Tolv medarbetare från Åmål, Strömstad och Härryda har även utbildats inom metoden *Youth Aware of Mental health* (YAM) som är en skolbaserad metod.

Suicidprevention i Väst har fått medel för att anställa en person på heltid under ett år för att planera och genomföra den 11:e nationella suicidpreventiva konferensen i Göteborg där över 900 personer deltog. På konferensen deltog även projekten Schyssta kompisar och Nätvandring som suicidpreventiv metod ur ett salutogent perspektiv. Kommittén har medfinansierat båda projekten vad gäller utvecklingsarbete, projektledare, forskare samt att trycka och sprida material.

De första stegen att utveckla ett teknikbaserat stöd har tagits. Stödet är tänkt till aktörer inom offentlig och privat sektor samt inom civilsamhället som vill arbeta med suicidprevention.

Uppdraget att ta fram förslag på en mobiliserande och utbildande modell inom suicidprevention visade sig bli allt för omfattande för avdelning folkhälsa. Denna typ av modell lämpar sig mer för en nationell aktör som har mer resurser.